

UMESTITEV NACIONALNIH IZPITOV IZ RUŠČINE V SKUPNI EVROPSKI JEZIKOVNI OKVIR

Zaključno poročilo o izvedbi projekta

UMESTITEV
NACIONALNIH IZPITOV
IZ RUŠČINE V SKUPNI
EVROPSKI JEZIKOVNI OKVIR

Zaključno poročilo o izvedbi projekta

Suzana Bitenc Peharc

Ljubljana, 2019

UMESTITEV NACIONALNIH IZPITOV IZ RUŠČINE V SKUPNI EVROPSKI JEZIKOVNI OKVIR

Zaključno poročilo o izvedbi projekta

Izdal in založil:

Državni izpitni center
zanj dr. Darko Zupanc

Avtorica:

Suzana Bitenc Peharc

Projektna skupina:

Koordinatorica:

Suzana Bitenc Peharc

Ostali člani projektne skupine:

Valerija Lah Peternel, dr. Irina Makarova Tominec, Bojana Petrin, Marina Spanring Poredoš, Ines Vozelj
Šteharnik in Neža Zupančič Logar

Jezikovni pregled:

Tanja Svenšek

Oblikovanje in prelom:

Nina Matijaš Česen

Spletna stran:

www.ric.si

© Državni izpitni center 2019

Vse pravice pridržane. Noben del te knjige ne sme biti reproduciran, shranjen ali prepisan v katerikoli obliki oziroma na katerikoli način, bodisi elektronsko, mehansko, s fotokopiranjem, ali kako drugače, brez predhodnega dovoljenja lastnikov avtorskih pravic.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

[COBISS.SI-ID=300180224](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:si:zb:001-300180224)

ISBN 978-961-6899-49-9 (pdf)

KAZALO

KAZALO	3
1 Uvod	4
2 Opis projekta	5
2.1 Skupni evropski jezikovni okvir	5
2.2 Umestitev slovenskih izpitov iz ruščine	5
2.3 Cilji projekta	5
2.4 Trajanje in faze projekta	5
2.5 Projektna skupina	6
3 Faze projekta	7
3.1 Seznanitev	7
3.2 Specifikacija	7
3.3 Standardizacija	7
3.4 Validacija	9
4 Rezultati standardizacije	11
4.1 Standardizacija splošne mature na osnovni ravni	11
4.2 Standardizacija splošne mature na višji ravni	14
5 Povzetek po izpiti in delih izpitov	17
6 Zaključek	20
6.1 Ugotovitve	20

1 UVOD

Državni izpitni center (v nadaljevanju Ric) je v letu 2014 zaključil projekt umeščanja nacionalnih izpitov iz angleščine v Skupni evropski jezikovni okvir¹ (v nadaljevanju SEJO). Z izvedbo umeščanj smo prvič znanstveno potrdili evropske ravni slovenskih standardiziranih izpitov v skladu z metodologijo Sveta Evrope, ki jo opisuje Priročnik o umeščanju jezikovnih izpitov v SEJO (v nadaljevanju Priročnik²).

Ob zaključku umeščanja izpitov iz angleščine smo se tudi na podlagi pozitivnih izkušenj projekta odločili, da v SEJO umestimo tudi maturitetna izpita iz ruščine, s ključnim ciljem določiti mednarodno primerljivo raven slovenskih izpitov z mednarodnimi. Projekt je bil izveden v skladu z mednarodno sprejetimi metodami, postopki in standardi, zapisanimi v Priročniku, ki smo jim sledili že pri umeščanju izpitov iz angleščine.

Januarja 2018 smo tako oblikovali projektno skupino, ki je v dobrem letu ob pomoči Državnega izpitnega centra izvedla vse faze umestitve izpitov. Rezultate umeščanja predstavljamo v tem poročilu.

Pri pisanju poročila smo se zgledovali po poročilu o umestitvi izpitov iz angleščine³. Deli tega poročila predvsem v opisu projekta mestoma povzemajo dele poročila o umestitvi izpitov iz angleščine, saj smo sledili enakim metodam in postopkom.

¹ Skupni evropski jezikovni okvir: učenje, poučevanje in ocenjevanje (angl. *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*)

² The Council of Europe. 2009. *Relating Language Examinations to the Common European Framework of Reference for Languages: learning, Teaching, Assessment (CEFR). A Manual*. Strasbourg: Language Policy Division.

³ Bitenc Peharc, S., Tratnik, A. 2014. *Umestitev nacionalnih izpitov iz angleščine v skupni evropski jezikovni okvir: Zaključno poročilo o izvedbi projekta*. Ljubljana: Državni izpitni center. ISBN 978-961-6899-07-9.

2 OPIS PROJEKTA

2.1 Skupni evropski jezikovni okvir

SEJO je danes eden najpomembnejših dokumentov na področju učenja, poučevanja in vrednotenja jezikovnega znanja v Evropi. Čeprav ne gre za predpis, temveč le priporočilo, se uporablja kot referenčni vir pri nastajanju učnih načrtov, testov znanja, izpitov in učbenikov.

SEJO uporabo jezika opisuje z vidika zmožnosti, strategij in kompetenc, ki jih mora govorec razviti za uspešno komunikacijo na posameznih področjih družbenega življenja (poklicno, javno, zasebno ali izobraževalno). SEJO opredeljuje skupne referenčne ravni znanja jezika. Znanje razdeli v šest osnovnih referenčnih ravni in opisuje, kaj govorec na posamezni ravni zna oz. česa je v jeziku sposoben. Te ravni so opredeljene od nižje proti višji kot:

- A1: vstopna raven,
- A2: vmesna raven,
- B1: raven sporazumevalnega praga,
- B2: višja raven,
- C1: raven učinkovitosti,
- C2: raven mojstrstva.

Imena ravni (A1–C2) uporabljamo pri postavljanju standardov, v sebi pa združujejo opise (opisnike ali deskriptorje) posameznih ravni. Za opis posameznih spretnosti, strategij in kompetenc govorca je v SEJO objavljenih še 57 podrobnih lestvic.

2.2 Umestitev slovenskih izpitov iz ruščine

V projekt umeščanja sta bila vključena slovenska izpita iz ruščine na splošni maturi. Splošna matura je izpit, ki ga ob koncu štiriletnega srednješolskega šolanja opravljajo dijaki gimnazijskega programa. Preverja znanje petih predmetov: slovenščino oz. italijanščino ali madžarščino, matematiko, tuji jezik in dva izbirna predmeta. Opravljena splošna matura kandidatu omogoča vpis na univerzitetni študij. Kandidati izpit iz ruščine lahko opravljajo na dveh ravneh zahtevnosti: osnovni ali višji. Izpit iz ruščine lahko izberejo v obveznem ali izbirnem delu.

2.3 Cilji projekta

Poglavitni cilji projekta so bili določiti in omogočiti mednarodno primerljivost preverjanja znanja in ravni maturitetnih izpitov iz ruščine in tistim, ki izpite opravijo, olajšati mobilnost, obenem pa tudi povratno vplivati na poučevanje in učenje tujih jezikov v Sloveniji.

2.4 Trajanje in faze projekta

Projekt umeščanja izpitov iz ruščine v SEJO je Ric izvajal od januarja 2018 do aprila 2019. Umestitev je potekala v štirih fazah: seznanitev, specifikacija, standardizacija in validacija. Te so podrobneje predstavljene v 3. poglavju.

2.5 Projektna skupina

Za izvedbo projektnih aktivnosti je bila imenovana 6-članska projektna ekspertna skupina. Projektno skupino so sestavljali učitelji ruščine v srednjih šolah, visokošolski učitelji ruščine Univerze v Ljubljani in Univerze v Kopru, delo je koordinirala strokovna koordinatorica projekta z Državnega izpitnega centra.

Člani projektne skupine so imeli vsi dolgoletne izkušnje na področju poučevanja ruščine, z Ricem pa so že pred začetkom izvedbe projekta sodelovali kot zunanji ocenjevalci, izpraševalci na ustnih izpitih in kot člani predmetne komisije za pripravo izpitov iz ruščine.

3 FAZE PROJEKTA

3.1 Seznanitev

Seznanitev (angl. *familiarisation*) je kot prva faza umeščanja izpitov namenjena seznanjanju oz. pridobivanju znanja o ravneh, opisnikih in uporabljeni metodologiji; z le-to zagotovimo dobro pripravljenost presojevalcev na nadaljnje postopke standardiziranja nalog in izpitov.

Prvi seznanitveni seminar je bil namenjen uvodni seznanitvi članov projektne skupine s poglavitnimi značilnostmi SEJO kot instrumentom za standardizacijo, postopki, metodami in aktivnostmi za umeščanje. Prvemu seznanjanju s SEJO so sledila še nadaljnja usposabljanja pred začetkom vsake standardizacije nalog in izpitov za določeno zmožnost, ki jih je pripravila in vodila strokovna koordinatorica projekta. Pred začetkom standardizacije konkretnih nalog so se presojevalci seznanili z različnimi lestvicami opisnikov za posamezno dejavnost.

Postopkov seznanjanja in urjenja pa nismo opravili le pred vsako standardizacijo, temveč tudi pred vsakim standardizacijskim srečanjem projektne skupine; na teh je vsak član skupine prejel nalogo (»vajo«), s katero je pokazal poznavanje opisnikov in njihovih ravni. Na srečanju smo posebno pozornost nato posvetili diskusiji in tistim primerom, pri katerih so bila odstopanja večja (dve ravni ali več), in tako res dobro spoznali značilnosti posamezne ravni.

3.2 Specifikacija

Cilj specifikacije je analizirati vsebine izpita, strukturo, opisati posamezne dele izpita in določiti predvidene ravni zahtevnosti. Projektna skupina je opravila vsebinsko povezanost izpitov iz ruščine s SEJO s pomočjo 23 obrazcev v Priročniku. Pri izdelavi specifikacij so jim bili v pomoč učni načrti, izpitni katalogi in interne specifikacije izpitov ter seveda SEJO.

V skladu s specifikacijo izpitov, ki jih je projektna skupina določila pred izvedbo standardizacije izpitnih nalog, sta bili v začetku projekta predvideni ravni zahtevnosti izpitov naslednji:

- splošna matura na osnovni ravni – raven B1 in
- splošna matura na višji ravni – raven B2.

V nadaljevanju projekta se je izkazalo, da je specifikacija izpita na višji ravni zastavljena nekoliko previsoko in je bila kasneje, po opravljeni standardizaciji izpita, popravljena na raven B1+.

3.3 Standardizacija

Standardizacija predstavlja osrednji del umeščanja in temelji na dobrem poznavanju ravni, opisnikov in metod dela. Je kompleksen in zamuden postopek, ki temelji na individualnih presojah visoko usposobljenih presojevalcev, ki skupaj odločijo, kje bo meja postavljenega standarda. Njihove odločitve morajo biti tudi ustrezno empirično podprte.

Metodologija

Postopek postavljanja standarda temelji na presoji težavnosti posamezne postavke v izpitu in odločanju o razvrstitvi kandidatov na osnovi informacij, ki jih dobimo s testiranjem. Razvrstimo jih lahko v različne kategorije (npr. ni opravil, zadovoljivo opravil, dobro opravil, odlično opravil) ali pa ugotovljamo, koliko kandidatov je

doseglo oz. ni doseglo postavljenega standarda. Minimalno število točk, ki jih določimo v postopku postavljanja standarda, predstavlja mejo med tistimi, ki standard dosežejo, in tistimi, ki ga ne.

Postopek postavljanja standardov, ki je jedro postopka umeščanja izpitov v SEJO, mora biti zanesljiv, veljaven in opravičljiv. Celoten postopek je natančno opisan v Priročniku in v Dodatku k Priročniku (The Council of Europe 2004, 2009) in le-tega smo se v največji meri držali v vseh fazah projekta.

V postopku postavljanja standardov slovenskih izpitov iz ruščine so sodelovali člani projektne skupine, t. i. presojevalci (ang. *judges*). Ti so na osnovi strokovnih podlag, diskusij in statističnih podatkov odločali o razvrstitvi postavk v posameznem izpitu. Vsako postavljanje standarda se je izvedlo dvakrat, saj so presojevalci pred končno odločitvijo vedno razpravljali in soočali mnenja.

Uporabljene metode za standardizacijo izpitnih nalog

Pri vseh izpitih sta bili za standardizacijo nalog bralnega razumevanja, slušnega razumevanja ter rabe jezika in besedja izbrani dve uveljavljeni metodi, Basket in Angoff. Z uporabo dveh metod smo zmanjšali vpliv metode na postavitev standarda in hkrati pridobili informacije dveh neodvisnih metod za zagotovitev zunanje veljavnosti.

Pri metodi Basket presojevalci ocenijo, na kateri ravni SEJO kandidat že lahko odgovori na zastavljeno vprašanje/testno postavko (Manual, The Council of Europe 2009, str. 75). Metoda se osredotoča na težavnost testa oz. postavke. Metodo Basket smo uporabili, ker je praktična, jasna in preprosta za uporabo, kar smo prepoznali kot pozitivno prednost te metode.

Pri drugi, tj. metodi Angoff, presojevalci vzamejo 100 mejnih kandidatov med dvema ravnema (npr. med B1 in B2), z drugimi besedami, 100 kandidatov, ki bi ravno »prestopili« mejo B1 in dosegli raven B2. Izbrane ravni se določijo na osnovi tega, na katero raven se izpit po specifikaciji umešča. Podobno kot pri prvi metodi, tudi pri metodi Angoff presojevalci za vsako testno postavko posebej določijo, koliko od 100 mejnih kandidatov bi to postavko rešilo pravilno (npr. 76 od 100), pri čemer je verjetnost pravilnega reševanja postavke osnovana na imaginarni skupini 100 kandidatov (Manual, The Council of Europe 2009, str. 61). Metoda se osredotoča na skupino mejnih kandidatov, ki so ravno prestopili raven znanja. Kljub temu da metoda Angoff temelji na subjektivni presoji vsakega presojevalca o tem, kdo je mejni kandidat, velja ta metoda za najpogosteje uporabljeno in najbolj znanstveno raziskano standardizacijsko metodo.

Za standardizacijo produktivnih zmožnosti govorne interakcije in pisnega sporočanja smo uporabili metodo »benchmarking«. Pri tej metodi presojevalci odločajo, kateri pisni izdelki kandidatov in vzorci ustnih izpitov se uvrščajo na posamezno raven in ustrezajo opisnikom za govorjenje oziroma pisanje na določeni ravni SEJO (Preglednice C1, C2, in C4, Priročnik, str. 184, 185 in 187). Ocene izdelkov po merilih za ocenjevanje se primerja s postavljenimi standardi in se določi meja za raven SEJO.

Potek standardizacije in delo presojevalcev

Pred vsakim sestankom so presojevalci naredili t. i. nalogo seznanjenja z opisniki SEJO; to je naloga, pri kateri so posameznemu opisniku za neko zmožnost dodelili ustrezno raven (npr. opisnik za bralno razumevanje: *Bere precej samostojno, pri čemer način in hitrost branja prilagaja različnim besedilom in namenom ter selektivno uporablja priročnike in druge vire. Razpolaga z obsežnim besediščem, ki ga aktivira pri branju, težave pa mu lahko povzročajo manj pogosti idiomi. – B2*). Seznanjenje z opisniki in dobro poznavanje le-teh je nujno za določanje ravni zahtevnosti posameznih testnih postavk pri neki izpitni nalogi. Na standardizacijskem srečanju presojevalci pregledajo korelacijo svojih ocen z ravnmi opisnikov SEJO. Opisnikom, pri katerih so bila odstopanja večja od ene ravni, smo posvetili večjo pozornost in skušali ugotoviti razloge in utemeljitve za razhajanja. Po vsaki standardizaciji smo ugotovili, da so presojevalci pokazali dobro poznavanje opisnikov in ravni SEJO in so zato njihove presoje v postopku standardizacije izpitov zanesljive in veljavne.

Po opravljeni nalogi seznanjenja z opisniki so presojevalci prejeli naloge enega izpitnega roka in za vsako postavko podali svojo presojo po obeh metodah. Nato so pregledali rezultate prvega kroga obeh metod (dodeljene ravni SEJO, korelacije) za konkretne izpitne naloge, pri čemer so si izmenjali mnenja o težavnosti in SEJO ravneh za vsako posamezno postavko neke naloge. Ob tem so utemeljili tudi, zakaj so neko testno

postavko umestili na določeno raven SEJO. Za obe metodi se je po prvem krogu izračunala tudi meja za raven (npr. B1) za posamezno zmožnost; ta je po prvem krogu bolj orientacijska in presojevalcem služi za osnovo za umeščanje nalog v drugem krogu.

V drugem krogu so presojevalci ponovili postopek umeščanja vseh postavk na neko raven, pri čemer so po lastni presoji posamezni postavki lahko dodelili isto raven kot v prvem krogu ali pa svojo oceno spremenili. V pomoč jim je bila statistična analiza nalog in postavk dejansko odpisanega izpita. Pri določanju meje smo upoštevali drugi krog presoj, združili obe metodi, opravili analize korelacij med presojevalci in analize s statističnimi vrednostmi ter postavili dokončno mejo za neko raven. Presojevalci so na naslednjem sestanku uvodoma najprej pogledali in diskutirali o rezultatih drugega kroga, empiričnih podatkih ter potrdili postavljeno mejo.

Za standardizacijo po metodi »benchmarking« so po nalogi seznanjenja z opisniki presojevalci prejeli okrog 15 izdelkov pisnega sporočanja kandidatov za vsako nalogo oziroma 15 primerov ustnih izpitov za vsako raven. Te so umestili v skladu s preglednicami Priročnika. Po opravljenem prvem krogu so presojevalci na sestanku pregledali in diskutirali o dodeljenih ravneh, jih utemeljevali ter jih primerjali z ocenami, ki so jih dobili kandidati v skladu z merili za ocenjevanje na izpitu. Po skupni debati so presojevalci lahko spremenili svoje ocene. Pri določanju meje smo upoštevali drugi krog ocen.

Gradivo za standardizacijo

Za vsako standardizacijsko srečanje posebej je koordinatorica projekta pripravila gradivo za presojevalce, ki je vključevalo opisnike SEJO za posamezno zmožnost, naloge z rešitvami in navodili za ocenjevanje, posnetek (mp3) govornjenih besedil pri umeščanju nalog slušnega razumevanja, obrazec za metodo Basket in obrazec za metodo Angoff.

Pri razvrščanju nalog pisnega in ustnega sporočanja je gradivo obsegalo opisnike SEJO za posamezno zmožnost. Pri umeščanju nalog pisnega sporočanja so presojevalci v presojo dobili vzorce pisnih izdelkov vsakega tipa naloge, za ustno komunikacijo pa vzorce video posnetkov ustnega dela izpita za vsako raven. Ker izpit iz ruščine na višji ravni opravlja malo kandidatov, smo imeli žal na voljo manj relevantnih vzorcev.

Gradivo za standardizacijski sestanek so prejeli po navadni ali e-pošti vsaj 14 dni pred sestankom ali pa že na predhodnem sestanku.

3.4 Validacija

Za zagotavljanje postopkovne, notranje in zunanje veljavnosti smo sledili predpisanim postopkom in zbirali dokumente in podatke o natančnosti in doslednosti rezultatov. Redno smo ob vsaki aktivnosti spremljali, kako dobro presojevalci poznajo opisnike SEJO. Ti so vedno pokazali zelo dobro poznavanje opisnikov in ravni, kar predstavlja osnovo za veljavnost postopkov. Odločitve smo podprli s statističnimi izračuni doslednosti ocenjevanja posameznih presojevalcev (angl. *intra-judge consistency*), stopnjo ujemanja med presojevalci (angl. *inter-judge consistency*), doslednosti odločitev o meji (angl. *decision consistency*) in standardne napake meje (angl. *standard error of judgement*).

Za izračun zanesljivosti smo primerjali ocene presojevalcev s statističnimi podatki izpitov in ugotovili visoke korelacije. Te so se gibale med $-0,52$ in $-0,77$ za metodo Basket ter med $0,50$ in $0,93$ za metodo Angoff. Izračunali smo tudi stopnjo ujemanja med ocenami posameznih presojevalcev, ki je bila po obeh metodah zelo visoka in se je gibala med $0,95$ in $0,99$ za metodo Basket ter med $0,91$ in $0,99$ za metodo Angoff (koeficient alfa), kar kaže na izjemno visoko ujemanje med presojami presojevalcev.

Za zagotavljanje zunanje veljavnosti receptivnih kompetenc (slušno in bralno razumevanje, poznavanje in raba jezika, poznavanje besedišča) smo se odločili za dve metodi (Basket, Angoff) postavljanja meje. Končno mejo smo postavili po primerjanju mej po obeh metodah.

Zagotavljanje veljavnosti produktivnih kompetenc (ustno in pisno sporočanje) je temeljilo na metodi *benchmarking*, to je primerjanju ocen presojevalcev po opisnikih SEJO za govorjenje in pisanje z ocenami vzorcev po merilih za ocenjevanje. Za vsak izpit so bili izdelani primerjalni korelacijski grafi. Spremljali smo tudi

stopnjo ujemanja med ocenami posameznih presojevalcev. Tudi te so bile zelo visoke in so se gibale med 0,98 in 1 (ICC).

Ob tem smo posebno pozornost posvetili zbiranju reprezentativnega vzorca pisnih sestavkov in snemanju ustnih delov izpitov. Tudi pri postavljanju mej za ti dve kompetenci smo po prvem krogu diskutirali in soočili mnenja o umestitvi na ravni in končno mejo postavili po drugem krogu.

4 REZULTATI STANDARDIZACIJE

4.1 Standardizacija splošne mature na osnovni ravni

Standardizacija nalog bralnega razumevanja

Osnovni podatki o izpitu/nalogah

Izpit: splošna matura, spomladanski rok 2017

Število kandidatov: 45

Število nalog: 2

Število testnih postavk: 17

Opis postopka

Pri standardizaciji nalog za bralno razumevanje je sodelovalo 6 presojevalcev. Za določanje ravni zahtevnosti smo uporabili metodi Basket in Angoff; za vsako od metod smo zbrali 102 umestitvi na ravni SEJO. Po metodi Basket so presojevalci več kot polovico postavk (58 %) umestili na raven B1, 42 % postavk pa na raven A2. Z metodo Angoff smo določali mejo A2/B1.

Določanje meje

Pri določanju meje za raven B1 smo upoštevali drugi krog ocen, združili obe metodi in primerjali zanesljivost ocen. Po metodi Basket bi kandidati za dosego B1 morali zbrati 17 točk od 17 možnih, v skladu z metodo Angoff pa 13 točk. Po diskusiji in primerjanju obeh metod smo mejo za raven B1 postavili pri 14 točkah od 17 možnih (ali **80 % točk**). To raven je doseglo 96 % vseh kandidatov, ki so opravljali splošno maturo na spomladanskem izpitnem roku leta 2017.

Standardizacija nalog slušnega razumevanja

Osnovni podatki o izpitu/nalogah

Izpit: splošna matura, spomladanski rok 2017

Število kandidatov: 45

Število nalog: 2 (Druga naloga je skupna za kandidate obeh ravni.)

Število testnih postavk: 15

Opis postopka

Pri standardizaciji nalog je sodelovalo 6 presojevalcev. Po metodah Basket in Angoff smo zbrali 90 umestitev na ravni SEJO. Po metodi Basket so presojevalci veliko večino postavk umestili na raven 3 oz. B1 (62 %), na raven A2 so umestili 20 % postavk, na raven B2 pa 18 % postavk. Z metodo Angoff smo nato določali mejo A2/B1.

Določanje meje

Pri določanju končne meje za B1 raven smo upoštevali drugi krog ocen, združili obe metodi in primerjali zanesljivost ocen.

Po metodi Basket bi kandidati za dosego ravni B1 morali zbrati 12 točk od 15 možnih, v skladu z metodo Angoff pa 10 točk. Po združitvi in primerjavi obeh metod smo mejo za raven B1 postavili pri 11 točkah. Kandidati, ki so

zbrali vsaj 11 točk od 15 možnih (ali **73 % točk**), so dosegli raven B1. To raven je doseglo 71 % vseh kandidatov, ki so opravljali splošno matura na osnovni ravni v spomladanskem izpitnem roku leta 2017.

Standardizacija nalog poznavanja in rabe jezika

Osnovni podatki o izpitu/nalogah

Izpit: splošna matura, spomladanski rok 2017

Število kandidatov: 45

Število nalog: 3

Število testnih postavk: 27

Opis postopka

Pri standardizaciji nalog je sodelovalo 6 presojevalcev. Za določanje ravni zahtevnosti smo uporabili metodi Basket in Angoff; za vsako od metod smo zbrali 162 presoj o ravneh postavk. Po metodi Basket so presojevalci večino postavk (58 %) umestili na raven B1, 41 % na raven A2 in 1 % na raven B2. Z metodo Angoff smo določali mejo A2/B1.

Določanje meje

Pri določanju meje za raven B1 smo upoštevali drugi krog ocen, združili obe metodi in primerjali zanesljivost ocen. Po metodi Basket bi kandidati za doseg ravni B1 morali zbrati 26 točk od 29 možnih, v skladu z metodo Angoff pa 20 točk. Po združitvi obeh metod smo mejo za raven B1 postavili pri 22 točkah od 27 možnih (ali **80 % točk**). To raven je doseglo 60 % vseh kandidatov, ki so opravljali splošno matura na osnovni ravni na spomladanskem izpitnem roku leta 2017.

Standardizacija nalog pisnega sporočanja

Del A – Krajši pisni sestavek (120–150 besed)

Izpit: splošna matura, spomladanski rok 2017

Število kandidatov: 45

Možno število točk: 10

Opis postopka

V postopku standardizacije je sodelovalo 6 presojevalcev, ki je umeščalo 9 vzorcev izdelkov kandidatov spomladanskega izpitnega roka. Izdelki so bili ocenjeni z ocenami od 6 do 8 točk. Po metodi »benchmarking« smo v skladu z ocenjevalno lestvico za pisanje SEJO (Priročnik, tabela C3) za vsak izdelek zbrali 36 umestitev na ravni SEJO za globalno raven, obseg, koherentnost, pravilnost, opis in argumentacijo. Presojevalci so se odločali za ravni A2 in B1.

Določanje meje

Pri določanju meje za raven B1 smo upoštevali drugi krog umeščanja. Zbrane presoje o ravneh po merilih SEJO smo primerjali z ocenami izdelkov na izpitu in ugotovili, da je meja za doseg ravni B1 7 točk od 10 možnih (ali **70 % točk**). Izdelki s 7 točkami so bili po mnenju presojevalcev izdelki, ki so že ustrezali opisnikom za raven B1. To raven je doseglo 96 % vseh kandidatov, ki so opravljali splošno matura na osnovni ravni na spomladanskem izpitnem roku leta 2017. Kandidati so bili pri tem delu izpita izjemno uspešni, povprečni indeks težavnosti je bil 0,83.

Del B – Daljši pisni sestavek (220–250 besed)

Izpit: splošna matura, spomladanski rok 2017

Število kandidatov: 45

Možno število točk: 20

Opis postopka

V postopku standardizacije je sodelovalo 6 presojevalcev, ki je umeščalo 11 vzorcev izdelkov kandidatov spomladanskega izpitnega roka. Izdelki so bili ocenjeni z ocenami od 12 do 15 točk. Po metodi »benchmarking« smo v skladu z ocenjevalno lestvico za pisanje SEJO za vsak izdelek zbrali 36 umestitev na ravni SEJO za globalno raven, obseg, koherentnost, pravilnost, opis in argumentacijo. Presojevalci so se odločali za ravni A2 in B1.

Določanje meje

Pri določanju meje za raven B1 smo upoštevali drugi krog umeščanja. Zbrane presoje o ravneh po merilih SEJO smo primerjali z ocenami izdelkov na izpitu in ugotovili, da je meja za dosego ravni B1 14 točk od 20 možnih (ali **70 % točk**). Izdelki, ocenjeni s 14 točkami, so po mnenju presojevalcev že ustrezali opisnikom za raven B1. To raven so dosegli vsi kandidati, ki so opravljali splošno maturo na osnovni ravni na spomladanskem izpitnem roku leta 2017. Kandidati so bili pri tem delu izpita uspešni, povprečni indeks težavnosti je bil 0,85.

Standardizacija govorne interakcije

Izpit: splošna matura, spomladanski rok 2017

Število kandidatov: 45

Možno število točk: 20

Opis postopka

Vzorci simulacij ustnih izpitov smo snemali v petih gimnazijah v Ljubljani, Kranju in Škofji Loki spomladi 2017 s kandidati, ki so junija istega leta opravljali maturitetni izpit. Za standardizacijo smo izbrali 16 vzorcev ustnih izpitov. Izpiti so bili ocenjeni z ocenami od 11 do 17 točk. V postopku standardizacije je sodelovalo 6 presojevalcev. Po metodi »benchmarking« smo v skladu z ocenjevalno lestvico za govorjenje SEJO za vsak posnetek zbrali 36 umestitev na ravni SEJO za globalno raven, obseg, pravilnost, tekočnost, interakcijo in koherentnost. Presojevalci so se odločali predvsem za ravni A2 in B1.

Določanje meje

Pri določanju meje za raven B1 smo upoštevali drugi krog ocen. Zbrane presoje o ravneh po merilih SEJO smo primerjali z ocenami po maturitetnih merilih in ugotovili, da je meja za dosego ravni B1 14 točk od 20 možnih (ali **70 % točk**). Ustni izpiti, ocenjeni s 14 točkami, so bili po mnenju presojevalcev mejni vzorci, ki so ustrezali opisnikom za raven B1. To raven je na spomladanskem izpitnem roku leta 2017 doseglo 96 % vseh kandidatov, ki so opravljali splošno maturo na osnovni ravni.

4.2 Standardizacija splošne mature na višji ravni

Standardizacija nalog bralnega razumevanja

Osnovni podatki o izpitu/nalogah

Izpit: splošna matura, spomladanski rok 2017

Število kandidatov: 16

Število nalog: 2

Število testnih postavk: 17

Opis postopka

Pri standardizaciji nalog za bralno razumevanje je sodelovalo 6 presojevalcev. Za določanje ravni zahtevnosti smo uporabili metodi Basket in Angoff; za vsako od metod smo zbrali 102 umestitvi na ravni SEJO. Po metodi Basket so presojevalci več kot polovico postavk (72 %) umestili na raven B1, 5 % postavk so umestili na raven A2, 23 % postavk pa na raven B2. Z metodo Angoff smo določali mejo A2/B1.

Določanje meje

Pri določanju meje za B1 raven smo upoštevali drugi krog ocen, združili obe metodi in primerjali zanesljivost ocen. Po metodi Basket bi kandidati za doseg B1 morali zbrati 12 točk od 17 možnih, v skladu z metodo Angoff pa 13 točk. Po diskusiji smo mejo za raven B1 potrdili pri 12 točkah od 17 možnih (ali **70 % točk**). To raven so dosegli vsi kandidati, ki so opravljali splošno maturo na spomladanskem izpitnem roku leta 2017.

Standardizacija nalog slušnega razumevanja

Osnovni podatki o izpitu/nalogah

Izpit: splošna matura, spomladanski rok 2017

Število kandidatov: 16

Število nalog: 2 (Druga naloga je skupna za kandidate obeh ravni.)

Število testnih postavk: 15

Opis postopka

Pri standardizaciji nalog je sodelovalo 6 presojevalcev. Po metodah Basket in Angoff smo zbrali 90 umestitev na ravni SEJO. Po metodi Basket so presojevalci veliko večino postavk umestili na raven B1 (58 %), na raven A2 so umestili 11 % postavk, na raven B2 pa 31 % postavk. Z metodo Angoff smo nato določali mejo A2/B1.

Določanje meje

Pri določanju končne meje za B1 raven smo upoštevali drugi krog ocen, združili obe metodi in primerjali zanesljivost ocen.

Po metodi Basket bi kandidati za doseg ravni B1 morali zbrati 10 od 15 možnih točk in prav tako 10 točk po metodi Angoff. Po diskusiji smo mejo za raven B1 potrdili pri 10 točkah. Kandidati, ki so zbrali vsaj 10 točk od 15 možnih (ali **65 % točk**), so dosegli raven B1. To raven so dosegli vsi kandidati, ki so opravljali splošno maturo na spomladanskem izpitnem roku leta 2017.

Standardizacija nalog poznavanja in rabe jezika

Osnovni podatki o izpitu/nalogah

Izpit: splošna matura, spomladanski rok 2017

Število kandidatov: 16

Število nalog: 3

Število testnih postavk: 27

Opis postopka

Pri standardizaciji nalog je sodelovalo 6 presojevalcev. Za določanje ravni zahtevnosti smo uporabili metodi Basket in Angoff; za vsako od metod smo zbrali 162 presoj o ravneh postavk. Po metodi Basket so presojevalci večino postavk (57 %) umestili na raven B1, 41 % na raven A2 in 2 % na raven B2. Z metodo Angoff smo določali mejo A2/B1.

Določanje meje

Pri določanju meje za raven B1 smo upoštevali drugi krog ocen, združili obe metodi in primerjali zanesljivost ocen. Po metodi Basket bi kandidati za doseg ravni B1 morali zbrati 26 točk od 29 možnih, v skladu z metodo Angoff pa 19 točk. Po združitvi obeh metod smo mejo za raven B1 postavili pri 22 točkah od 27 možnih (ali **80 % točk**). To raven so dosegli vsi kandidati, ki so opravljali splošno maturo na spomladanskem izpitnem roku leta 2017.

Standardizacija nalog pisnega sporočanja

Del A – Krajši pisni sestavek (120–150 besed)

Izpit: splošna matura, spomladanski rok 2017

Število kandidatov: 16

Možno število točk: 10

Opis postopka

V postopku standardizacije je sodelovalo 6 presojevalcev, ki je umeščalo 5 vzorcev izdelkov kandidatov spomladanskega izpitnega roka. Izdelki so bili ocenjeni z ocenami od 6 do 8 točk. Po metodi »benchmarking« smo v skladu z ocenjevalno lestvico za pisanje SEJO (Priročnik, tabela C3) za vsak izdelek zbrali 36 umestitev na ravni SEJO za globalno raven, obseg, koherentnost, pravilnost, opis in argumentacijo. Presojevalci so se odločali za ravni A2, B1 in B2.

Določanje meje

Pri določanju meje za raven B1 smo upoštevali drugi krog umeščanja. Zbrane presoje o ravneh po merilih SEJO smo primerjali z ocenami izdelkov na izpitu in ugotovili, da je meja za doseg ravni B1 6 točk od 10 možnih (ali **60 % točk**). Vsi izdelki so po mnenju presojevalcev ustrezali opisnikom za raven B1. To raven so dosegli vsi kandidati, ki so opravljali splošno maturo na višji ravni na spomladanskem izpitnem roku leta 2017. Kandidati so bili pri tem delu izpita izjemno uspešni, povprečni indeks težavnosti je bil 0,89.

Del B – Daljši pisni sestavek (220–250 besed)

Izpit: splošna matura, spomladanski rok 2017 in 2016

Število kandidatov: 16 (2017)

Možno število točk: 20

Opis postopka

V postopku standardizacije je sodelovalo 6 presojevalcev, ki je umeščalo 6 vzorcev izdelkov kandidatov spomladanskega izpitnega roka 2017 in 2 vzorca izdelkov kandidatov spomladanskega izpitnega roka 2016. Izdelki so bili ocenjeni z ocenami od 12 do 17 točk. Po metodi »benchmarking« smo v skladu z ocenjevalno lestvico za pisanje SEJO za vsak izdelek zbrali 36 umestitev na ravni SEJO za globalno raven, obseg, koherentnost, pravilnost, opis in argumentacijo. Presojevalci so se odločali za ravni A2, B1 in B2.

Določanje meje

Pri določanju meje za raven B1 smo upoštevali drugi krog umeščanja. Zbrane presoje o ravneh po merilih SEJO smo primerjali z ocenami izdelkov na izpitu in ugotovili, da je meja za dosego ravni B1 14 točk od 20 možnih (ali **70 % točk**). Izdelki, ocenjeni s 14 točkami, so po mnenju presojevalcev že ustrezali opisnikom za raven B1. To raven so dosegli vsi kandidati, ki so opravljali splošno maturo na višji ravni na spomladanskem izpitnem roku leta 2017. Kandidati so bili pri tem delu izpita izjemno uspešni, povprečni indeks težavnosti je bil 0,89.

Standardizacija govorne interakcije

Izpit: splošna matura, spomladanski rok 2017

Število kandidatov: 16

Možno število točk: 20

Opis postopka

Vzorci simulacij ustnih izpitov smo snemali v petih gimnazijah v Ljubljani, Kranju in Škofji Loki spomladi 2017 s kandidati, ki so junija istega leta opravljali maturitetni izpit. Za standardizacijo smo izbrali 6 vzorcev ustnih izpitov. Izpiti so bili ocenjeni z ocenami od 13 do 19 točk. V postopku standardizacije je sodelovalo 6 presojevalcev. Po metodi »benchmarking« smo v skladu z ocenjevalno lestvico za govorjenje SEJO za vsak posnetek zbrali 36 umestitev na ravni SEJO za globalno raven, obseg, pravilnost, tekočnost, interakcijo in koherentnost. Presojevalci so se odločali predvsem za ravni B1 in B2.

Določanje meje

Pri določanju meje za raven B1 smo upoštevali drugi krog ocen. Zbrane presoje o ravneh po merilih SEJO smo primerjali z ocenami po maturitetnih merilih in ugotovili, da je meja za dosego ravni B1 13 točk od 20 možnih (ali **65 % točk**). Ustni izpiti, ocenjeni s 13 točkami, so po mnenju presojevalcev že ustrezali opisnikom za raven B1. To raven so na spomladanskem izpitnem roku leta 2017 dosegli vsi kandidati, ki so opravljali splošno maturo na višji ravni.

5 POVZETEK PO IZPITIH IN DELIH IZPITOV

Splošna matura na osnovni ravni

Del izpita	Branje	Poslušanje	Poznavanje in raba jezika	Pisanje	Govorjenje
Število nalog in testnih postavk	2 nalogi, 17 postavk	2 nalogi, 15 postavk	3 naloge, 27 postavk	2 dela: A krajši sestavek B daljši sestavek	3
Število kandidatov/vzorcev	45	45	45	A – 9 B – 11	16
Število možnih točk	17	15	27	30 (10 + 20)	20
Delež pri končni oceni	20 %	15 %	15 %	30 % (10 % + 20 %)	20 %
Najmanjše število točk in odstotnih točk za dosego ravni B1	14 80 %	11 73 %	22 80 %	A – 7 (70 %) B – 14 (70 %) Skupaj 70 %	14 70 %
Delež kandidatov na B1	96 %	71 %	60 %	A – 96 % B – 100 %	96 %
Zanesljivost določanja meje	α Basket = 0,99 α Angoff = 0,92	α Basket = 0,95 α Angoff = 0,91	α Basket = 0,95 α Angoff = 0,95	A – 0,99 (ICC) B – 0,99 (ICC)	1 (ICC)

		100 %
Bralno razumevanje	14 točk od 17	B1
Slušno razumevanje	11 točk od 15	B1
Poznavanje in raba jezika	22 točk od 27	B1
Pisno sporočanje A	7 točk od 10	B1
Pisno sporočanje B	14 točk od 20	B1
Ustna komunikacija	14 točk od 20	B1

Splošna matura na višji ravni

Del izpita	Branje	Poslušanje	Poznavanje in raba jezika	Pisanje	Govorjenje
Število nalog in testnih postavk	2 nalogi, 17 postavk	2 nalogi, 15 postavk	3 naloge, 27 postavk	2 dela: A krajši sestavek B daljši sestavek (književnost)	3
Število kandidatov/vzorcev	16	16	16	A – 5 B – 8	16
Število možnih točk	17	15	27	30 (10 + 20)	20
Delež pri končni oceni	20 %	15 %	15 %	30 % (10 % + 20 %)	20 %
Najmanjše število točk in odstotnih točk za dosego ravni B1	12 70 %	10 65 %	22 80 %	A – 6 (60 %) B – 14 (70 %) Skupaj 65 %	13 65 %
Delež kandidatov na B1	100 %	100 %	100 %	A – 100 % B – 100 %	100 %
Zanesljivost določanja meje	α Basket = 0,99 α Angoff = 0,92	α Basket = 0,95 α Angoff = 0,91	α Basket = 0,95 α Angoff = 0,95	A – 0,99 (ICC) B – 0,99 (ICC)	1 (ICC)

Bralno razumevanje	12 točk od 17	B1	100 %
Slušno razumevanje	10 točk od 15	B1	
Poznavanje in raba jezika	22 točk od 27	B1	
Pisno sporočanje A	6 točk od 10	B1	
Pisno sporočanje B	14 točk od 20	B1	
Ustna komunikacija	13 točk od 20	B1	

Končne skupne meje po posameznih izpitih

Spodnja preglednica prikazuje ravni in mejne vrednosti za dosego ravni SEJO na maturitetnih izpitih iz ruščine po delih izpita ter skupno število potrebnih točk za dosego ravni B1.

Del izpita	Splošna matura Osnovna raven	Splošna matura Višja raven
Branje	80 % točk	70 % točk
Poznavanje in raba jezika	80 % točk	80 % točk
Poslušanje	73 % točk	65 % točk
Pisanje	70 % točk	65 % točk
Govorjenje	70 % točk	65 % točk
Končna skupna meja ob upoštevanju kompenzacijske metode	75 % točk	70 % točk

6 ZAKLJUČEK

Z umestitvijo slovenskih izpitov iz ruščine v SEJO je bil dosežen poglobitveni cilj projekta. V skladu z mednarodno sprejetimi metodami smo ugotovili in empirično potrdili, na katero mednarodno primerljivo stopnjo znanja se uvrščata maturitetna izpita. Naš cilj je, da vsem, ki izpite opravijo, olajšamo mobilnost in obenem tudi povratno vplivamo na poučevanje in učenje tujih jezikov v Sloveniji.

Posebej pa velja opozoriti, da prag za pozitivno oceno na maturi ni enak pragu za dosego ravni po SEJO.

6.1 Ugotovitve

Na podlagi rezultatov smo ugotovili še naslednje:

1. Osnovna in višja raven

Predvsem v postopku postavljanja standardov za bralno in slušno razumevanje ter poznavanje in rabo jezika smo ugotovili, da oba izpita preverjata znanje in zmožnosti kandidatov na ravni B1 in se med seboj ne razlikujeta bistveno.

Če primerjamo oba izpita, lahko ugotovimo, da v obeh prevladujejo testne postavke na ravni B1. Na osnovni ravni je ob prevladujočih postavkah na ravni B1 približno 35 % postavk na ravni A2 in le 3 % postavk na ravni B2. Na višji ravni je postavk na ravni A2 22 %, približno 14 % postavk pa so presojevalci umestili na raven B2. Kljub temu pa je število postavk na ravni B2 premajhno, da bi lahko trdili, da z izpitom preverjamo znanje na ravni B2.

Letno maturo iz ruščine opravlja približno 60 kandidatov, od tega približno četrtnina na višji ravni. Skupina kandidatov na višji ravni je zelo homogena in njihovi rezultati so manj razpršeni kot na izpitu na osnovni ravni. To zelo vpliva na zanesljivost izpitnih pol. Zanesljivost je dokaj majhna, poleg tega je tudi število testnih postavk v posamezni izpitni poli razmeroma majhno. Vse navedeno vpliva na to, da je za obstoječi izpit nemogoče postaviti mejo za raven B2, čeprav smo ugotovili, da boljši pisni izdelki in nekateri vzorci simulacij ustnih izpitov na višji ravni že ustrezajo opisnikom za raven B2.

2. Predtestiranje nalog

Po načelih dobre prakse testiranja znanja naj bi sestavljavci pri pripravi in sestavljanju izpitnih nalog sledili določenim fazam, te so: priprava nalog, pilotiranje na manjšem vzorcu, primerjalna statistična analiza rezultatov, priprava nalog, predtestiranje, analiza rezultatov predtestiranja, priprava končne verzije izpitne pole. V fazi pilotiranja in predtestiranja sestavljavci dobijo pomembne informacije o težavnosti in zanesljivosti izpitnih postavk, nalog in izpitne pole v celoti, pa tudi o izvedbi testiranja. Faza predtestiranja je tako ena pomembnejših faz in nedvomno nepogrešljiva pri vseh izpiti, še toliko bolj pri izpiti z visoko pomembnostjo, kot je splošna matura.

Brez predtestiranja je veliko težje zagotoviti konstantnost ravni zahtevnosti nekega izpita in trditi, da je izpit na določeni ravni, saj je raven zahtevnosti na vsakem izpitnem roku v celoti odvisna le od sestavljavcev izpita. Primerjavo med različnimi testi, populacijami oz. generacijami bi lahko zagotovile tudi sidrne naloge (umerjene naloge), ki se skozi leta ponavljajo v fazi predtestiranja.

Iz zapsanega sledi, da je sistemsko urejeno predtestiranje ali pilotiranje ne le potrebno, temveč nujno za zagotavljanje večje zanesljivosti, boljše primerljivosti in popolnejše analize izpitnih nalog.

3. Certificiranje pridobljenega znanja

V skladu s Pravilnikom o izdajanju certifikatov z evropsko ravnjo znanja tujih jezikov (Ur. l. RS 73/16) tudi kandidati, ki opravijo maturitetni izpit iz ruščine in na izpitu dosežejo potrebno število odstotnih točk, dobijo certifikat o znanju tujega jezika na ravni B1.

4. Stalno spremljanje rezultatov projekta

Za zagotavljanje veljavnosti rezultatov projekta je nujno stalno spremljanje podatkov o izpitih (zanesljivost, veljavnost, težavnost), upoštevanje opisnikov SEJO pri sestavi izpitnih nalog, enotno usposabljanje zunanjih ocenjevalcev in izpraševalcev na ustnih izpitih ter ponovitev postopka umeščanja vsakih nekaj let, še posebej, če se spremeni struktura izpita.

Literatura

Bitenc Peharc S., Tratnik A. 2014. *Zaključno poročilo o umestitvi nacionalnih izpitov iz angleščine v Skupni evropski jezikovni okvir*. Ljubljana: Državni izpitni center.

Cizek, G. J. (ur.). 2001. *Setting Performance Standards, Concepts, Methods, and Perspectives*. Mahwah, New Jersey, London: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.

Cizek, G. J. & Bunch, M. B. 2007. *Standard Setting, A Guide to Establishing and Evaluating Performance Standards on Tests*. Thousand Oaks, London, New Delhi: SAGE Publications.

The Council of Europe. 2009. *Relating Language Examinations to the Common European Framework of Reference for Languages: learning, Teaching, Assessment (CEFR). A Manual*. Strasbourg: Language Policy Division.

The Council of Europe. 2004. *A Reference Supplement*. Strasbourg: Language Policy Division.

The Council of Europe. 2001. *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*. Council of Europe, Modern Languages Division, Strasbourg.